Cynllun Amgylchedd Cronfa Gymunedol y Loteri Genedlaethol

2023-2030

Fersiwn 6
Mai 2024

CRONFA GYMUNEDOL
COMMUNITY FUND

Cynnwys

Cyflwyniad ... 3

Pedwar prif nod ... 4

Cyflwyno a goruchwylio ... 4

Nod EP 1: Bod yn ariannwr amgylcheddol o'r radd flaenaf ... 5

Cyflawniadau hyd yn hyn ... 6

Prif dargedau ... 6

EP Nod 2: Gwella effaith amgylcheddol y sector VCS ... 7

Cyflawniadau hyd yn hyn ... 7

Prif dargedau ... 7

EP Nod 3: Dod yn esiampl o ran rheoli ein heffaith amgylcheddol ... 9

Cyflawniadau hyd yn hyn ... 9

Prif dargedau ... 9

EP Nod 4: Dangos dylanwad ac arweinyddiaeth ... 10

Cyflawniadau hyd yn hyn ... 10

Prif dargedau ... 11

Atodiad 1: Gweledigaeth ar gyfer cynaliadwyedd amgylcheddol ... 12

Ein gweledigaeth: saith nod strategol ... 12

Atodiad 2: Fframwaith nodau'r Gronfa (Mawrth 2024) ... 14

Atodiad 3: Ymrwymiad arianwyr ar newid hinsawdd ... 15

Cysylltwch â ni ... 16

Cyflwyniad

Yng Nghronfa Gymunedol y Loteri Genedlaethol, rydym ni'n credu mai cymuned yw'r man cychwyn. Rydym ni'n gwybod bod cymunedau'n hapusach ac yn iachach pan fyddant yn byw mewn amgylchedd o ansawdd uchel a bod nifer cynyddol o bobl a chymunedau ledled y DU yn pryderu am eu hamgylchedd[1].

Yn ein proses adnewyddu strategaeth ddiweddar, dywedodd cymunedau wrthym ni eu bod nhw eisiau newid mwy grymus i fynd i'r afael â rhai o'r heriau mawr maen nhw'n eu hwynebu. O ganlyniad, mae un o'n pedair cenhadaeth dan arweiniad y gymuned yn amlinellu lle byddwn ni'n canolbwyntio rhywfaint o'n grantiau, ein dysgu a'n hymdrechion **i gefnogi cymunedau i fod yn gynaliadwy yn amgylcheddol.**

Mae'r amgylchedd yn golygu gwahanol bethau i wahanol gydweithwyr, rhanddeiliaid ac ar draws cymunedau. Yn y Cynllun Amgylchedd hwn, mae'r Amgylchedd yn cwmpasu'r tri maes blaenoriaeth y mae'r UN wedi'u nodi fel rhoi lles economaidd a chymdeithasol byd-eang mewn perygl: Hinsawdd, Natur a Llygredd.

Hyd yn hyn, rydym ni eisoes wedi cyflawni llawer. Mae'r Cynllun Amgylchedd hwn yn cysylltu â'n Cynllun Corfforaethol a'n Strategaeth. Mae'n adeiladu ar yr hyn yr ydym ni wedi'i gyflawni ers ein Strategaeth Amgylchedd gyntaf yn 2018, a amlinellir ym mhob un o'r adrannau isod.

1. Mae pryderon amgylcheddol yn rheolaidd ymhlith y prif faterion sy'n peri pryder i'r cyhoedd yn y DU; Newid yn yr Hinsawdd yw'r ail bryder mwyaf sy'n wynebu oedolion ym Mhrydain Fawr (74%), ychydig y tu ôl i'r cynnydd mewn costau byw (79%); Arolwg Barn a Ffordd o Fyw ONS, Hydref 2022

> **“Er na all yr un ohonom ddatrys yr argyfwng hinsawdd ar ein pennau ein hunain, gall PAWB wneud rhywbeth. Ac mae ‘rhywbeth’ pawb yn mynd i edrych yn wahanol”**
>
> Something Club Green Squirrel, deiliad grant

Pedwar prif nod

Mae’r Cynllun hwn yn cael ei lywio gan broses o ymgysylltu mewnol ac allanol fel rhan o’n Adnewyddu Strategaeth (gweler Atodiad 1).

Mae ein nodau strategol ar gyfer cynaliadwyedd amgylcheddol yn cynnwys:

- **Bod yn ariannwr amgylcheddol o’r radd flaenaf:** cefnogi prosiectau effeithiol sy’n diogelu ac yn gwella’r amgylchedd mewn ffyrdd sy’n bwysig i gymunedau lleol.
- **Gwella effaith amgylcheddol y sector gwirfoddol a chymunedol (VCS):** arwain y ffordd yn ein harferion ariannu, cefnogi ac ysbrydoli ein hymgeiswyr a’n deiliaid grantiau i weithredu i amddiffyn a gwella’r amgylchedd, a throsoli ein safle fel ariannwr cymunedol mwyaf y DU trwy ddechrau i brif ffrwd gofynion ein holl gyllid.
- **Dod yn esiampl o reoli ein heffaith amgylcheddol:** gweithredu ar yr hyn rydym yn ei ddweud, a gweithio tuag at sero net, rhannu ein hymarfer ar hyd y ffordd ac ysbrydoli eraill.
- **Dangos dylanwad ac arweinyddiaeth:** cynnull rhanddeiliaid; arddangos y rôl mae cymunedau’n ei chwarae wrth wella ein hamgylchedd.

Cyflwyno a goruchwylio

- Mae ein Cynllun Amgylchedd yn bwydo i mewn i’r Cynllun Corfforaethol ac yn cael ei adolygu’n flynyddol gan yr is-bwyllgor Polisi ac Ymarfer. Mae’n eiddo i’r Uwch Dîm Rheoli sy’n arwain ar yr Amgylchedd, gyda chefnogaeth Pennaeth Gweithredu Hinsawdd a Swyddog Amgylcheddol.
- Bydd Uwch Dîm a Bwrdd Rheoli’r Gronfa yn derbyn diweddariad blynyddol ar gynnydd yn erbyn targedau allweddol o fewn Cynllun yr Amgylchedd, Cynllun Corfforaethol a Strategaeth ariannu y DU Cymuned yw’r man cychwyn.
- Mae pob Cyfarwyddiaeth yn gyfrifol am ddatblygu a rhoi gweithgareddau ar waith sy’n cyfrannu at gyflawni ein Cynllun Amgylcheddol, a dylai portffolios ariannu yn arbennig sicrhau bod cynlluniau ar waith i gyflawni yn erbyn pedair elfen y Cynllun. Bydd gweithgor traws-gyfarwyddiaeth newydd yn sicrhau bod gwybodaeth yn cael ei rhannu’n amserol ar draws y Gronfa, a dull pob portffolio.
- Mae’r Grŵp Cyflawni Cynllun Amgylchedd (E P D G) yn cwrdd bob chwarter i adolygu cynnydd, a dylai pob cyfarwyddiaeth adeiladu cyfeiriad at y Cynllun Amgylchedd yn eu cynlluniau busnes.

Nod EP 1: Bod yn ariannwr amgylcheddol o'r radd flaenaf

Mae ein strategaeth[2] yn nodi y byddwn ni'n buddsoddi mewn prosiectau amgylcheddol penodol, fel y gall cymunedau helpu i greu planed iach. Byddwn yn ariannu prosiectau sy'n:

- lleihau allyriadau carbon ac effaith amgylcheddol negyddol
- creu effaith amgylcheddol gadarnhaol
- sefydlu mynediad cyfartal i'r amgylchedd naturiol
- gwella ansawdd lleoedd naturiol.

Mae ein profiad wedi dangos bod rhaglenni grantiau amgylcheddol yn ystod y blynyddoedd diwethaf wedi dangos galw sylweddol gan gymunedau. Mae ein hymchwil yn dangos bod y grantiau hyn yn fwy tebygol na'r cyfartaledd o gyfrannu at fuddion cymunedol fel galluogi pobl i fyw bywydau iachach, a dod â phobl ynghyd o amgylch yr amgylchedd i gynyddu balchder ac ymdeimlad lleol o berthyn[3]. Yn wir, mae cyd-fuddion gwaith amgylcheddol yn cael eu deall fwyfwy ac yn elfen bwysig a ddylai fod y tu ôl i'n dull ariannu[4].

Yn nodedig, mae ein strategaeth yn nodi, er bod ein cyllid ar gael i bob cymuned, y byddwn yn cymryd dull gweithredu teg ecwiti ac yn ariannu lle mae'r angen mwyaf. Yng nghyd-destun cyllid amgylcheddol, mae hyn yn awgrymu adeiladu gwydnwch ymhlith y cymunedau hynny sy'n cael eu heffeithio fwyaf gan ddiraddiad amgylcheddol neu sydd fwyaf mewn perygl o effeithiau newid hinsawdd[5], yn ogystal â chefnogi'r rhai sydd fwyaf abl i leihau effaith amgylcheddol yn eu cymunedau (ee trwy newid ymddygiad, neu fuddsoddiadau cyfalaf i wella asedau cymunedol mewn unrhyw gymuned/pob cymuned).

2. nb. ers cyhoeddi'r Strategaeth, mae gwaith pellach wedi cael ei gynnal i esblygu hyn i'r fframwaith nodau dros dro, gweler Atodiad 2
3. Detholiad o **Rhoi Cymunedau yn Gyntaf, Ein Hadroddiad Effaith** (Cronfa Gymunedol y Loteri Genedlaethol, Tachwedd 2021, t87)
4. Mae cyfleoedd amlwg a chlir ar gyfer grantiau croestoriadol rhwng pedair cenhadaeth ein strategaeth
5. Mae'r dull hwn yn sicrhau bod cyfiawnder hinsawdd wrth wraidd ein strategaeth ariannu

Cyflawniadau hyd yn hyn

Yn ystod y pum mlynedd diwethaf, mae'r Gronfa wedi ymrwymo dros £440 miliwn i brosiectau mewn cymunedau ledled y DU sy'n cynnwys gweithgareddau amgylcheddol. Rydym ni'n ariannu prosiectau o bob maint sy'n cynnwys gweithredu amgylcheddol, gan gynnwys gweithredu ar wastraff a defnydd, ynni, trafnidiaeth, bwyd a'r amgylchedd naturiol.

I gydnabod yr argyfwng hinsawdd rydym ni bellach yn ei wynebu, yn 2019 cyhoeddodd y Gronfa fuddsoddiad sylweddol mewn cefnogi pobl i gydweithio i gymryd camau hinsawdd yn eu cymunedau lleol. Nod y Gronfa Gweithredu Hinsawdd gwerth £100 miliwn yw arddangos arfer gorau ac ysbrydoli a dylanwadu ar adeiladu mudiad ehangach dan arweiniad y gymuned i ymateb i newid yn yr hinsawdd. Yn unol â tharged y Cynllun Corfforaethol (SFA1), roedd dros £50 miliwn wedi'i gyflawni erbyn mis Mawrth 2023.

Mae rhaglenni ariannu amgylcheddol sylweddol eraill yn cynnwys: Ein Dyfodol Disglair; Cymunedau'n Byw'n Gynaliadwy; Create Your Space Cymru; Lleoedd a Mannau Byw.

Prif dargedau

EP1a

Bydd gan bob un o'n pum portffolio grantiau ymateb clir i'r Genhadaeth Cynaliadwyedd Amgylcheddol trwy ddulliau ariannu wedi'u targedu a/neu ymatebol erbyn haf 2024, sy'n cyd-fynd â'r fframwaith cenadaethau ac yn cynnwys cyfeiriad penodol at gefnogi pobl a chymunedau i ganolbwyntio ar:

- gweithredu hinsawdd, gan gynnwys addasu a gwytnwch
- adfer byd natur.

EP1b

Trwy gynnig strwythuredig o hyfforddiant ac adnoddau[6], byddwn yn grymuso ein timau, paneli a phwyllgorau ariannu i wneud penderfyniadau ariannu hyderus yn seiliedig ar ddealltwriaeth glir o faterion amgylcheddol allweddol.

EP1c

Byddwn yn deall, ac yn gallu dangos, y gwahaniaeth mae prosiectau amgylcheddol rydym ni'n eu hariannu yn ei wneud, o ran eu cyfraniad i'r fframwaith cenadaethau dros dro (gweler Atodiad 2), yn ogystal â sut maen nhw'n effeithio ar ddangosyddion cymdeithasol eraill[7].

EP1d

Fel y nodwyd yng Nghynllun Corfforaethol 2024-2027, bydd o leiaf 15% o'n grantiau'n mynd i brosiectau sy'n ystyried cynaliadwyedd amgylcheddol fel eu prif nod (SFA 4).

6. Gan gynnwys ychwanegu elfen amgylcheddol at ein rhaglen hyfforddiant gofynnol i bob aelod o staff, Hanfodion y Gweithle
7. Bwriad hyn yw ein helpu i ddangos a mesur natur groestoriadol grantiau amgylcheddol

EP Nod 2: Gwella effaith amgylcheddol y sector VCS

Mae ein Cynllun Corfforaethol yn nodi'r canlynol: **'Byddwn yn rhoi'r amgylchedd wrth wraidd ein hariannu a'n gweithrediadau' (Blaenoriaeth strategol 4).** Mae ein Strategaeth yn nodi: **Byddwn yn ymgorffori cefnogaeth ar gyfer gweithredu amgylcheddol ar draws yr holl grantiau, gan gynnwys cefnogi pob prosiect i ystyried yr amgylchedd hyd yn oed pan nad hwn yw eu prif ffocws.**

Fel y ffynhonnell ariannu unigol fwyaf ar gyfer gweithgareddau cymunedol yn y DU, rydym ni am drosoli ein safle i adeiladu tuag at ddyfodol eco-adfywiol. Mae hyn yn golygu cydnabod effeithiau amgylcheddol uniongyrchol ac anuniongyrchol ein grantiau, cefnogi ein hymgeiswyr a deiliaid grantiau i gryfhau eu dealltwriaeth a'u hymrwymiadau, a mynd y tu hwnt i ariannu i ddarparu cefnogaeth ehangach i'r sector.

Cyflawniadau hyd yn hyn

Ers 2019 rydym ni wedi cynnal sawl cynllun peilot llwyddiannus i ysbrydoli deiliaid grantiau presennol i gymryd camau amgylcheddol, gan gynnwys Ychwanegiadau Gweithredu Hinsawdd a Hwb Gweithredu Hinsawdd yng Nghymru, ac Ychwanegiadau' Amgylcheddol yng Ngogledd Iwerddon.

Yn 2020 cyhoeddwyd tudalen ar ein gwefan gyda chanllawiau amgylcheddol ar gyfer ymgeiswyr a deiliaid grantiau. Mae'r dudalen hon yn cynnwys awgrymiadau i leihau effaith amgylcheddol grwpiau a phrosiectau cymunedol, lleihau costau ynni, ac awgrymiadau gwlad-benodol ar ble i fynd am gymorth ac arweiniad amgylcheddol pellach.

Yn 2021 lansiwyd yr Hwb Gweithredu ar yr Hinsawdd, gofod ar-lein i ddarganfod sut i wneud cais am grant i gefnogi gweithredu hinsawdd, darllen mewnwelediadau a dysgu o'n prosiectau a'n rhaglenni amgylcheddol, a dal i fyny â'r newyddion a'r digwyddiadau diweddaraf.

Prif dargedau

EP2a

Byddwn yn adolygu ein portffolios grantiau i sefydlu dealltwriaeth glir o ble mae prosiectau cymunedol yn cael yr effeithiau amgylcheddol mwyaf arwyddocaol (cadarnhaol a negyddol)[8]. Byddwn yn defnyddio'r ddealltwriaeth hon i newid ffocws ein grantiau, lle bo hynny'n briodol, i wneud y mwyaf o effeithiau amgylcheddol cadarnhaol (uniongyrchol ac anuniongyrchol) ein grantiau a lleihau'r effeithiau[9].

EP2b

Byddwn yn adolygu ein prosesau ariannu, er mwyn sicrhau ein bod yn symud o ysbrydoli i'r galw. Byddwn yn ymgynghori ac yn sefydlu llwybr priodol i nodi disgwyliad (graddol) i ymgeiswyr ddarparu gwybodaeth i ni am eu perfformiad a'u hymrwymiadau amgylcheddol, ar gyfer prosiectau a ariennir ac ar gyfer eu sefydliadau yn gyffredinol.

---

8. Bydd hyn yn cyd-fynd â'n fframwaith nodau sefydliadol, fel y nodwyd yn Atodiad 2
9. Er bod hwn wedi'i leoli fel darn unigol o waith, rydym ni'n rhagweld yr angen i adolygu ansawdd y data a'r dystiolaeth rydym ni'n ei chasglu yn barhaus ac i ddefnyddio'r dystiolaeth orau sydd ar gael wrth wneud penderfyniadau wrth symud ymlaen.

Eco Rangers, Gogledd Iwerddon

EP2c

Byddwn yn darparu pecyn o opsiynau cymorth i'n hymgeiswyr a'n deiliaid grantiau[10], i'w helpu i leihau effeithiau amgylcheddol negyddol a gwneud y mwyaf o'u potensial ar gyfer effaith amgylcheddol gadarnhaol yn ogystal ag eirioli dros weithredu cadarnhaol yn eu cymunedau[11]. Bydd hyn yn amrywio o gymorth wrth fesur effeithiau amgylcheddol i astudiaethau achos ysbrydoledig, ac o gefnogaeth gyda chyfathrebu ar bynciau amgylcheddol i wella prosesau llywodraethu a pholisi ar gyfer gwella amgylcheddol.

EP2d

Byddwn yn defnyddio dull gyson ar draws y DU ar yr hyn mae ein huchelgais i fod yn **ariannwr amgylcheddol adfywiol** yn ei olygu yn ymarferol, gan gynnwys ein dull o ariannu gofynion cyfalaf a newid ymddygiad.

---

10. Gan dynnu ysbrydoliaeth, er enghraifft, o grant a ddarparwyd gennym Rhwydwaith Sefydliadau Gwirfoddol Gogledd Ddwyrain i ddatblygu **www.goinggreentogether.org**, a'r **model gwasanaeth mentora** a ddatblygwyd ar gyfer Camau Cynaliadwy yng Nghymru
11. Bydd hyn yn cynnwys helpu'r sector i ddeall y cysylltiadau rhwng cyfiawnder cymdeithasol ac amgylcheddol

EP Nod 3: Dod yn esiampl o ran rheoli ein heffaith amgylcheddol

Mae ein Cynllun Corfforaethol diweddaraf yn ymrwymo i ni 'ddod yn esiampl wrth reoli ein heffaith amgylcheddol drwy weithio tuag at sero net a rhannu ein harferion ar hyd y ffordd i ysbrydoli eraill' (Blaenoriaeth strategol 4).

Cyflawniadau hyd yn hyn

Rydym ni wedi sefydlu rhwydwaith gweithredol o 50+ o gydweithwyr yn y Rhwydwaith Gweithredu Hinsawdd (yr Hyrwyddwyr Gwyrdd gynt), sy'n cefnogi cyfleu targedau amgylcheddol yn fewnol, gwirio a herio strategaeth, ac yn gyrru ymgyrchoedd newid ymddygiad.

Erbyn mis Ionawr 2024, byddwn wedi lleihau ôl troed ein swyddfa o 52% o 8839m^2 (2020) i 4231m^2, ac wedi ymrwymo i adolygiad parhaus o'n gofynion gofod corfforol yn y dyfodol.

Rhwng 2020 a 2023, mae 100 o gydweithwyr wedi dilyn cwrs Llythrennedd Carbon, gan gynnwys cynrychiolwyr o bob tîm a chyfarwyddiaeth.

Rydym ni wedi bod yn mesur ac yn lleihau ein hallyriadau mewn rhyw ffordd ers 2007/08, gan gyflawni statws Nod Planed yn 2021, ac rydym ni wedi cyflawni niwtraliaeth carbon trwy brynu gwrthbwysiadau carbon ers 2018.

Yn 2021 fe wnaethom sefydlu polisi dim hedfan ar gyfer ein cydweithwyr, ac eithrio cydweithwyr yng Ngogledd Iwerddon neu'r rhai sy'n teithio i ynysoedd anghysbell yr Alban.

Prif dargedau

EP3a

Byddwn yn ymgorffori diwylliant gwelliant parhaus, gan gynnwys drwy ail-ddychmygu ein strategaethau eiddo a thechnoleg i leihau cyfanswm y gofod sydd wedi'i gontractio, lleihau unrhyw effeithiau amgylcheddol negyddol a galluogi ein modelau esblygol o fannau gweithio ac arddulliau.

EP3b

Byddwn yn adnewyddu ein Polisi Amgylcheddol gan gyfeirio'n benodol at ein gweithrediadau (gan gynnwys yr hierarchaeth trafnidiaeth, gweithio gartref, gwella llety ein swyddfeydd, ein dull o ymdrin â digwyddiadau ac arlwyo, a'n hôl troed carbon digidol).

EP3c

Byddwn yn sefydlu ac yn darparu lefel isafswm o hyfforddiant i'r holl gydweithwyr[12] ar ddeall yr argyfyngau hinsawdd a natur a'r camau y gall pobl eu cymryd, gan sicrhau bod y cyfrifoldeb ar gyflawni'r Cynllun Amgylchedd yn cael ei rannu ar draws y Gronfa.

EP3d

Byddwn yn sefydlu llinell sylfaen allyriadau Sero Net, gan gynnwys gwell dealltwriaeth o'n hôl troed carbon Cwmpas 3[13], ac yn gosod llwybr i gyflawni allyriadau Sero Net erbyn 2030.

---

12. Ac annog hyn i gael ei gynnwys mewn amcanion lle bo hynny'n bosibl, yn unol â dull gweithredu ar gyfer teithiau strategol eraill
13. Mae Cwmpas 3 yn cynnwys teithio, gweithio gartref, caffael (gan gynnwys technoleg) ac allyriadau ehangach y gadwyn gyflenwi

EP Nod 4: Dangos dylanwad ac arweinyddiaeth

Rydym ni am adeiladu ar ein safle fel ariannwr mawr a'n dylanwad posibl gyda'r Llywodraeth, trwy **gynnull** rhanddeiliaid a **rhannu** ein gwybodaeth, tystiolaeth a dysgu, er mwyn ymestyn yr effaith amgylcheddol gadarnhaol yr ydym yn anelu at ei chyflawni.

Rydym ni am gael ein hadnabod fel llais dibynadwy ar gyfer y berthynas rhwng cymunedau a'r amgylchedd, gan ysgogi ein safle unigryw sy'n ymestyn ar draws y sector gwirfoddol a chymunedol, i arddangos y rôl y gall cymunedau ei chwarae wrth wella ein hamgylchedd a helpu i ledaenu arfer da. Yn unol â'n huchelgais i fod yn ariannwr amgylcheddol adfywiol rydym ni am ddangos sut y gellir cefnogi cymunedau, trwy gyllid a chymorth ychwanegol, i arwain y ffordd orau at ddyfodol adfywiol i'n planed.

Cyflawniadau hyd yn hyn

Mae Cronfa Gymunedol y Loteri Genedlaethol yn ymgynnull ac yn cadeirio grŵp traws-ddosbarthu o arweinwyr amgylchedd ar gyfer holl gyrff dosbarthu'r Loteri Genedlaethol, sy'n cyfarfod dair i bedair gwaith y flwyddyn i rannu dysgu, uchelgais ac arfer da.

Ym mis Hydref 2023, fe wnaethom ni ymuno â dros 100 o gyllidwyr eraill yn y sector i lofnodi'r Ymrwymiad Ariannwr ar Newid Hinsawdd (gweler Atodiad 2 am ragor o fanylion).

Prif dargedau

EP4a

Neilltuo cyllid a/neu adnodd pwrpasol ar gyfer ymchwil i'r ffordd orau o gefnogi cymunedau i weithio gyda'i gilydd tuag at ddyfodol adfywiol. Mae hyn yn cynnwys datblygu a gwella ein dull a'n systemau ar gyfer tystiolaeth, ymchwil a monitro i gefnogi ein gallu i ddylanwadu a dangos arweiniad.

EP4b

Gweithio mewn partneriaeth ag arianwyr eraill a chyrff seilwaith, i wella effaith amgylcheddol y sector ariannu. Archwilio partneriaethau posibl eraill (e.e. gyda'r sector preifat, sefydliadau'r cyfryngau, llywodraeth) i ymestyn ein dylanwad – drwy ymgyrchoedd, grantiau neu gymorth y tu hwnt i grantiau.

EP4c

Chwilio'n rhagweithiol am gyfleoedd i gyfathrebu'n allanol ar ein hymrwymiad, ein harferion a'n gwersi, er enghraifft trwy gyfleoedd siarad, gweminarau, blogiau gwadd, podlediadau a darnau meddwl, yn ogystal â'r sector a'r wasg genedlaethol.

EP4d

Datblygu cynllun cyfathrebu mewnol[14] ac allanol cadarn ar gyfer y Genhadaeth Cynaliadwyedd Amgylcheddol a'r Cynllun Amgylchedd, gan gynnwys sut a phryd i gyfleu prif dargedau a chynnydd a wnaed arnynt, pa gynulleidfaoedd i'w targedu, dull naratif, cyfleoedd ar gyfer broceriaeth, a strategaeth ymgysylltu / eirioli rhanddeiliaid, ac yn cyd-fynd ag amserlenni ar gyfer gweithgarwch cyfathrebu eraill.

EP4e

Gweithio gydag Allwyn ac Uned Hyrwyddo'r Loteri Genedlaethol i gysylltu'n fwy penodol â chwarae'r Loteri Genedlaethol gyda chefnogi prosiectau sy'n gwella'r amgylchedd.

---

14. Gallai cyfleoedd ymgysylltu mewnol gynnwys rhannu arfer gorau ar ein sianeli mewnol, dathlu cerrig milltir amgylcheddol a diwrnodau ymwybyddiaeth, ac ymgysylltu ag arweinyddiaeth ar y pwnc

Atodiad 1: Gweledigaeth ar gyfer cynaliadwyedd amgylcheddol

Ar ddiwedd 2022 fel rhan o'r broses Adnewyddu Strategaeth, cynhaliodd tîm traws-gyfarwyddiaeth o gydweithwyr blymio dwfn ar yr amgylchedd. Cyflwynodd y tîm y weledigaeth ganlynol fel casgliad o'r broses honno.

Ein gweledigaeth: saith nod strategol

Rydym ni'n argymell bod y Gronfa yn cymryd **ymagwedd uchelgeisiol**, ac yn cyflwyno gweledigaeth gyda **saith nod strategol** lle rydym yn ysgogi'r creadigrwydd / menter a'r awydd am newid ymhlith y Trydydd Sector i gyflawni:

Ar gyfer pobl a'r blaned

1. **Mae cymunedau ledled y DU yn wydn o ran yr hinsawdd**
   - cydnabod y bydd rhai cymunedau yn cael eu heffeithio'n fwy nag eraill
   - (ail-)dychmygu ymddangosiad newydd cymuned ffyniannus mewn byd 2-3°C

2. **Mae gan bobl mewn cymunedau ym mhobman yr hawl i gymryd camau amgylcheddol cadarnhaol**
   - ysgogi dealltwriaeth ddyfnach o'r argyfwng natur a'r hinsawdd, a sut mae'n cysylltu â'r ffordd mae cymunedau'n byw eu bywydau
   - Mae newid lleol, gweladwy yn annog mwy o bobl i gymryd rhan, adeiladu perchnogaeth a sbarduno newid ymddygiad ehangach
   - mae pobl yn cael cyrchu asedau amgylcheddol o ansawdd uchel, gan gynnwys mannau gwyrdd a glas; aer glân; amgylcheddau iach

3. **Mae dirywiad bioamrywiaeth y DU yn cael ei atal, ac mae'n dechrau ffynnu eto**

Ar gyfer y Trydydd Sector

4. **Mae'r Trydydd Sector yn chwarae rhan allweddol wrth ddarparu cynaliadwyedd amgylcheddol, i gefnogi cymunedau ffyniannus[15]**
   - mae'r Trydydd Sector yn gwneud cyfraniad clir i Sero Net y DU erbyn 2030
   - cydlynu fel sector; adeiladu symudiad cryf. Mae mudiadau'r trydydd sector yn eiriolwyr dros yr achos
   - normaleiddio ymddygiad amgylcheddol cadarnhaol mewn cymunedau
   - Mae Cronfa Gymunedol y Loteri Genedlaethol yn darparu cefnogaeth weithredol a sefydliadol i sefydliadau'r Trydydd Sector

---

15. Mesurau Posibl: Mynegai lleoedd llewyrchus; Pryderon amgylcheddol a theimlad o gyfryngiad

Ar gyfer Cronfa Gymunedol y Loteri Genedlaethol fel ariannwr

5. **Mae Cronfa Gymunedol y Loteri Genedlaethol yn weithredol fel Sero Net erbyn 2030**
   - cynllun gwaith parhaus, parhau i gael ei adolygu

6. **Mae Cronfa Gymunedol y Loteri Genedlaethol yn ariannwr amgylcheddol adfywiol[16]**
   - cefnogi ymrwymiad y DU o Sero Net erbyn 2050[17]
   - yn ariannwr[18] sy'n bositif i natur, gan gefnogi'r DU i fod yn NP erbyn 2030
   - yn gweld effaith amgylcheddol yn drawsbynciol, ar draws popeth, yn debyg i E D I
   - yn galluogi cyfranogiad mewn newid
   - yn canolbwyntio'n fwriadol ar gyfiawnder cymdeithasol ac amgylcheddol
   - yn flaengar, yn dal i fyny â datblygiadau ac yn ategu arianwyr eraill

7. **Gelwir Cronfa Gymunedol y Loteri Genedlaethol yn llais dibynadwy ar y berthynas rhwng cymunedau a'r amgylchedd.**
   - datblygu strategaeth amgylcheddol glir a gwneud y mwyaf o'i chyfle i gael effaith, dysgu a rhannu ei gwybodaeth drwy gydweithio ag arianwyr eraill
   - ceisio gweithredu'n rhagweithiol fel dylanwadwr a chynullydd, gyda gohebiaeth bwrpasol ynghylch ei effaith amgylcheddol
   - canolbwyntio ar dystiolaeth ansawdd; gwybodaeth a dysgu; ymchwil
   - mesur effaith gyson (gan gynnwys deall effeithiau anfwriadol ein cyllid[19])
   - adeiladu lefel uchel o arbenigedd amgylcheddol ar draws y sefydliad

---

16. Symud y tu hwnt i ddull gwneud lleiaf o niwed, i fynd ati i geisio cael effaith gadarnhaol ar yr amgylchedd
17. Rydym yn cydnabod bod nifer o densiynau allweddol yn codi mewn cyllid i gyflawni'r nod hwn, **gweler y blog yma** er enghraifft
18. gweithio ochr yn ochr ag asiantaethau eraill - mae pum asiantaeth natur statudol (Cydbwyllgor Cadwraeth Natur, Natural England, Cyfoeth Naturiol Cymru, NatureScot ac Asiantaeth yr Amgylchedd Gogledd Iwerddon) wedi dod at ei gilydd i nodi sut y gall y DU gyflawni ei hymrwymiad i fod yn natur gadarnhaol erbyn 2030.
19. Er enghraifft, mae'r **diwydiant hysbysebu yn ychwanegu 32%** at ôl troed carbon blynyddol pob person yn y DU

Atodiad 2: Fframwaith nodau'r Gronfa (Mawrth 2024)

Mae fframwaith canlyniadau wedi cael ei gynhyrchu ar gyfer ariannu sy'n canolbwyntio ar nodau, gan weithio i bob un o'r meysydd hyn.

Ar gyfer y nod 'Amgylcheddol Gynaliadwy', mae'r canlyniadau canlynol wedi cael eu cytuno arnynt:

- Mae sefydliadau cymunedol yn cael effaith gadarnhaol ar yr amgylchedd (o ran byd natur, llygredd a/neu'r hinsawdd)
- Mae pobl wedi'u grymuso ac yn gwneud newid cadarnhaol i effaith amgylcheddol eu cymunedau
- Mae cymunedau'n paratoi ar gyfer newidiadau yn yr hinsawdd ac yn addasu iddynt
- Mae gan bobl fynediad at fannau naturiol o ansawdd uchel yn eu cymunedau, gan alluogi cysylltiad rheolaidd â byd natur

Atodiad 3: Ymrwymiad arianwyr ar newid hinsawdd

Lansiwyd yr Ymrwymiad Ariannwr ar Newid Hinsawdd (FCCC) yn 2019 gan Gymdeithas y Sefydliadau Elusennol. Mae'n fframwaith cyfannol, lefel uchel sy'n cefnogi arianwyr i chwarae eu rhan wrth fynd i'r afael ag achosion ac effeithiau newid yn yr hinsawdd. Mae'r ymrwymiad yn gofyn i arianwyr ymrwymo i weithredu o dan chwe philer, y mae pump ohonynt (ac eithrio d, stiwardio ein buddsoddiadau) yn berthnasol i'r Gronfa:

a. **Addysgu a dysgu:** Byddwn yn creu cyfleoedd i'n hymddiriedolwyr, ein staff a'n rhanddeiliaid ddysgu mwy am achosion ac atebion allweddol newid yn yr hinsawdd.

b. **Ymrwymo adnoddau:** Byddwn yn ymrwymo adnoddau i gyflymu gwaith sy'n mynd i'r afael ag achosion ac effeithiau newid yn yr hinsawdd. (Os yw ein dogfen lywodraethol neu ffactorau eraill yn ei gwneud hi'n anodd ariannu'r gwaith hwnnw'n uniongyrchol, byddwn yn dod o hyd i ffyrdd eraill o gyfrannu, neu ystyried sut y gellid goresgyn rhwystrau o'r fath).

c. **Integreiddio:** O fewn ein holl raglenni, blaenoriaethau a phrosesau presennol, byddwn yn chwilio am gyfleoedd i gyfrannu at bontio teg a pharhaol i gymdeithas ôl-garbon, ac i gefnogi addasu i effeithiau newid yn yr hinsawdd.

d. **Stiwardio ein buddsoddiadau[20] ar gyfer dyfodol ôl-garbon**: Byddwn yn cydnabod newid yn yr hinsawdd fel risg lefel uchel i'n buddsoddiadau, ac felly i'n cenhadaeth. Byddwn yn mynd i'r afael yn rhagweithiol â'r risgiau a'r cyfleoedd o bontio i economi ôl-garbon yn ein strategaeth fuddsoddi a'i gweithredu, gan gydnabod y gall ein penderfyniadau gyfrannu at gyflawni'r newid hwn.

e. **Datgarboneiddio ein gweithrediadau:** Byddwn yn cymryd camau uchelgeisiol i leihau ôl troed carbon ein gweithrediadau ein hunain.

f. **Adrodd ar gynnydd:** Byddwn yn adrodd yn flynyddol ar ein cynnydd yn erbyn y pum nod a restrir uchod. Byddwn yn parhau i ddatblygu ein harfer, i ddysgu gan eraill, ac i rannu ein dysgu.

---

20. Yng nghyd-destun yr ymrwymiad, mae'r term yn cyfeirio at waddol/buddsoddiadau a ddelir gan ymddiriedolaethau elusennol (yn hytrach na'r grantiau/dyfarniadau a wnânt).

Cysylltwch â ni

Swyddfa gorfforaethol

Cronfa Gymunedol y Loteri Genedlaethol

Apex House, 3 Embassy Drive, Edgbaston,

Birmingham, B15 1TR

Ff. 0345 4 10 20 30

Ar gyfer pobl sydd â nam ar eu clyw neu eu lleferydd:

Cyfnewid Testun: 18001 yn ogystal â 0345 4 10 20 30

Clawr Blaen - Eco Rangers, Gogledd Iwerddon